

Альона Олександрівна Прокопенко
ORCIDiD <http://orcid.org/0000-0002-3735-342X>
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інформатики
комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
м. Харків, Україна
prokopenko.hgra@gmail.com

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ЕДУКАЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ

У науковій статті здійснено аналіз науково-педагогічної літератури та висвітлено методологічні підходи до дослідження едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти. Визначено такі конкретнонаукові підходи: компетентнісний, фреймовий, діяльнісний, особистісно-зорієнтований. З'ясовано, що для створення педагогічної концепції едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти варто враховувати єдність цих конкретнонаукових підходів. Адже під час едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації необхідним є розвиток загальних та професійних компетентностей, формування умінь систематизувати інформацію, удосконалення навичок перенесення теоретичних знань у практичну діяльність, врахування потреб у саморозвитку та саморозвитку, вмінню працювати з інноваційними технологіями, електронними платформами, онлайн-сервісами тощо.

Ключові слова: методологія, методологічні підходи, конкретнонауковий підхід, майбутній учитель, діджиталізація освіти.

Вступ. Процес цифровізації сучасного суспільства висуває нові вимоги до рівня сформованості загальних та професійних компетентностей майбутніх учителів, до якісної підготовки висококваліфікованих конкурентоспроможних фахівців здібних до самовдосконалення.

Використання цифрових технологій необхідне для «підтримки творчості, співпраці зі здобувачами освіти, їхніми батьками, колегами, адміністрацією закладу для досягнення професійних або особистих цілей», сприяє формуванню в майбутніх учителів навичок «аналізувати, класифікувати та систематизувати програмні й апаратні ..., а також ефективно взаємодіяти з програмним забезпеченням» (Харківська, 2020а, с. 104).

Цифрове суспільство вимагає певної оптимізації освітнього процесу у вищій школі, адже сучасний рівень діджиталізації освіти значно розширює можливості доступу до інформації для всіх учасників освітнього процесу, зокрема до міжнародних джерел інформації з різних галузей, створює освітній простір, метою якого є професійна підготовка майбутнього покоління до життя в цифровому суспільстві (Харківська, 2020b, с. 197).

Для розкриття методології досліджуваного феномену вагоме значення має правильний вибір методологічних підходів до обґрунтування педагогічної концепції едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти, що дозволить здійснити об'єктивний і комплексний аналіз сучасних теорій і практик існуючих концепцій та розробити авторську педагогічну концепцію едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти.

Питання методологічних підходів дослідження в умовах діджиталізації освіти було об'єктом уваги видатних зарубіжних та вітчизняних науковців: ґрунтовний огляд наукової літератури щодо методології та інструментів цифрового навчання здійснили Р. Круз, М. Соуза та Дж. Мартінс (2017); І. Костікова (2008) проаналізувала сучасні методологічні підходи професійної підготовки вчителів засобами нових технологій; І. Агібова, Т. Кулікова, Н. Подубная, О. Федіна (2020) досліджували розвиток цифрової компетентності майбутнього вчителя в умовах діджиталізації освіти; І. Гевко наголошував на проблемі підвищення якості освіти за допомогою цифрових інформаційних ресурсів (2020).

А. Кочубей (2013) проаналізувала процес едукації як ефективного засобу цілісності підготовки фахівців закладу вищої освіти. О. Монастирська, О. Бобкова (2020) визначили едукації як

ефективний засіб забезпечення цілісного освітнього процесу в закладі фахової передвищої освіти. О. Кононенко та В. Остренко (2020) вивчали процес едукації як основну парадигму реформації системи освіти в Україні.

Зауважимо, що методологічні підходи до розв'язання проблеми едукації майбутніх фахівців різних галузей в умовах діджиталізації освіти малодосліджені. Хоча й потребують більшої уваги зі сторони науковців, особливо за 2019 – 2021 рр., коли людство зіткнулося із глобальною проблемою – пандемією Covid-19, яка торкнулась усіх сфер життєдіяльності людини. Адже саме зазначена подія й викликала потребу у введенні в науковий словообіг педагогічної науки стійкого словосполучення «едукація майбутніх фахівців (учителів) в умовах діджиталізації освіти».

Спираючись на вищезазначене, уважаємо за необхідне проаналізувати методологічні підходи дослідження концепції едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти.

Метою дослідження є визначення та обґрунтування методологічних підходів едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної та педагогічної літератури щодо сутності методологічних підходів дослідження едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти; систематизація та узагальнення отриманих результатів для майбутньої розробки педагогічної концепції едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти.

Методологічні підходи едукації майбутніх учителів: конкретнонауковий рівень методології. Під «методологією дослідження в умовах діджиталізації освіти» розуміємо теоретичні засади наукового пізнання досліджуваного феномену, що містять систему фундаментальних (філософських), загальнонаукових, конкретнонаукових та технологічних підходів, внутрішніх та зовнішніх закономірностей, методів та принципів, способів організації та структурування теоретичної та практичної складових досліджуваного процесу.

І. Зайченко (2016) у підручнику «Педагогіка» зазначила, що методологія конкретної науки передбачає специфічні проблеми, що висуваються на більш високих рівнях методології та потребують наукового пізнання.

У науковій літературі наводяться різні визначення поняття «методологічний підхід»:

- «визначена позиція, що зумовлює дослідження, проєктування, організацію будь-якого явища, процесу» (Курлянд та ін., 2007, с. 450);
- «принципова методологічна орієнтація дослідження, як точка зору, з якої розглядається об'єкт вивчення (спосіб визначення об'єкта), як поняття або принцип, який керує загальною стратегією дослідження» (Блауберг, Юдин, 1973, с. 74);
- «спосіб вивчення об'єкта, що ставить кордони його пізнання і визначає загальну стратегію дослідження» (Шипіліна, 2011, с. 29).

Отже, під поняттям «методологічний підхід» під час наукового дослідження будемо розуміти ключову наукову позицію, що є підґрунтям дослідження будь-якої проблеми.

Здійснюючи наукове дослідження, спираємось на загальну класифікацію методології за Е. Юдіним (1987), адаптовану до визначеної проблеми, що використовується для вирішення спеціальних завдань дослідження:

1. Фундаментальний (філософський) рівень – слугує методологічним підґрунтям для здійснення майбутніх досліджень, сприяє розробці нових теоретичних положень, обґрунтування підходів дослідження.

2. Загальнонауковий рівень – передбачає визначення методологічних підходів та методів для розробки педагогічної концепції едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти.

3. Конкретнонауковий рівень – обґрунтування авторської концептуальної моделі едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти, що передбачає висвітлення компонентів та підходів.

4. Технологічний рівень – розробка спеціальних методик визначення ефективності впровадження авторської концептуальної моделі едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти.

Відповідно до мети дослідження здійснимо ґрунтовний аналіз методологічних підходів едукції майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти, спираючись на конкретнонауковий рівень методології.

Ф. Чмиленко та Л. Жук (2014) під конкретнонауковим рівнем методології визначають «звернення до загальноновизнаних концепцій провідних учених і визнаних у певній галузі науки дослідників» (с. 18). Під конкретнонауковою методологією науковці розуміють сукупність ідей та специфічних методів конкретної науки, що є підґрунтям для вирішення проблеми дослідження у цій галузі, тобто під час вирішення проблеми в досліджуваній галузі дослідник послуговується конкретно науковою концепцією (с. 18).

Конкретнонауковий рівень методології розглядають як сукупність методів, принципів дослідження, що застосовуються у тій чи іншій спеціальній науковій галузі (Бірта, Бургу, 2014, с. 24).

Отже, конкретнонауковий рівень методології спрямовує дослідника на звернення до загальноновизнаних концепцій видатних науковців в галузі науки досліджуваного питання.

Е. Юдіним (1987) визначено такі конкретнонаукові підходи: компетентнісний, фреймовий, діяльнісний, особистісно-зорієнтований. Уважаємо доречним їх врахування для висвітлення конкретнонаукових підходів, які необхідно враховувати при розробці майбутньої педагогічної концепції едукції майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти.

1. Компетентнісний підхід. Доцільність використання компетентнісного підходу для розв'язання визначеної проблеми не викликає сумнівів. Існує велика кількість робіт, у яких в якості одного з методологічних підходів використовується саме компетентнісний. Тому наведемо кілька цитувань щодо доцільності його використання й обґрунтуємо специфіку його застосування у зазначеній науковій роботі.

І. Костікова (2008) доводить, що «компетентнісний підхід отримує все більше поширення. Освітніми цілями визначаються важливі компетентності, на формування яких має спрямовуватися сучасна підготовка вчителя... Виконання ряду ініціатив, спрямованих на науково-методичне, організаційне та моніторингове забезпечення процесу підготовки міжнародних фахівців на засадах компетентнісного підходу», становить головну мету міжнародних організацій (ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, Ради Європи тощо) (с. 80).

А. Харківська, В. Мудрик і О. Школа (2020), при дослідженні проблеми вивчення і використання компетентнісного підходу в освіті, акцентують увагу на тому, що зазначений методологічний підхід значно підкреслює практичну орієнтацію освіти, сприяє розвитку конкурентоспроможності майбутніх учителів, забезпечує відповідний потенціал для практичного розв'язання професійних завдань. Цей підхід акцентує увагу на здатності використовувати отримані знання на практиці, застосовувати успішний досвід у ситуаціях освітньої та майбутньої професійної діяльності (с. 66–67).

І. Мединцева також визначає, що головною метою компетентнісного підходу в системі вищої освіти «є підготовка конкурентоспроможних на ринку праці спеціалістів високого рівня, здатних самостійно розв'язувати різні проблеми (пізнавальні, комунікативні, світоглядні, моральні, організаційні тощо), реалізувати набуті знання, уміння, навички в практичній діяльності, здійснювати постійний саморозвиток і самовдосконалення» (цит. за Тур, 2019, с. 71).

Відтак, реалізація компетентнісного підходу при розробці педагогічної концепції едукції майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти забезпечуватиме досягнення однієї із головних її цілей – підготовку висококваліфікованого, конкурентоспроможного фахівця, через призму компетентнісної парадигми. Це дозволить майбутньому вчителю орієнтуватися у взаємопов'язаних і взаємозалежних напрямках його діяльності; сприятиме результативному та якісному виконанню професійних обов'язків, згідно з чинними міжнародними й національними нормами та стандартами; забезпечить гармонійний особистісний розвиток і виховання моральних якостей як власних, так і вихованців; формуватиме навички роботи з інноваційними цифровими технологіями; сприятиме постійному саморозвитку, самоосвіті та самовдосконаленню відповідно до розвитку суспільства, а також культурного, політичного, освітнього, економічного сфер життя особистості.

2. Фреймовий підхід. Використання фреймового підходу, зокрема фрейм-технологій, у процесі формування загальноосвітніх компетентностей особистості, висвітлила Т. Пісна (2020).

Вона зазначила, що завдяки фреймовому підходу зручно здійснювати систематизацію матеріалу: структурування інформації з різних джерел, оформлення результатів дослідження у вигляді блок-схем, таблиць, планів, карт, презентацій тощо. Науковець переконана, що лише за умови використання фреймового підходу можливе «активне сприймання, адекватне розуміння і міцне запам'ятовування» отриманої інформації (с. 111).

Фреймовий підхід конкретнонаукового рівня методологічних підходів едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти спирається на наукові здобутки галузі психології: знання впорядковуються і зберігаються в довготривалій пам'яті у скороченому, зжатою вигляді. Структурними одиницями знань виступають: фрейми – «структури даних, призначених для представлення стереотипної ситуації, структури знання про певний фрагмент людського досвіду»; схеми – «структури, що організують попередній досвід»; сценарії – репрезентації пов'язаної діяльності (Саєнко, 2014).

Відтак, під фреймовим методологічним підходом з позиції конкретнонаукового рівня методології розробки педагогічної концепції едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти розуміємо вивчення, індукцію, дедукцію, формалізацію, адаптацію, аналогію, запозичення, концептуальне абстрагування, моделювання і узагальнення існуючих концепцій, зокрема педагогічних, задля послідовного логічного їхнього структурування в єдину цілісну концепцію. Доцільність його використання – забезпечення ефективних шляхів реалізації педагогічної концепції на основі її фреймової візуалізації (розробка блок-схеми, концептуальної моделі, таблиць тощо). Завдяки фреймовому підходу опрацьовану інформацію та результати дослідження можна легко структурувати, систематизувати у вигляді таблиць, схем, ланцюгів тощо (Шарко, 2017). А за умови діджиталізації освіти фреймовий підхід дозволяє використовувати інноваційні цифрові технології, електронні платформи (ResearchGate, Zenodo, Figshare, репозиторії освітніх закладів) та онлайн-сервіси (GoogleAnalytics, GoogleWorkspace) для оптимального використання часу та логічного структурування необхідної інформації.

3. Діяльнісний підхід. Здійснивши аналіз науково-педагогічної літератури, наведемо кілька прикладів застосування діяльнісного підходу, що найбільш наближені до теми нашого дослідження: діяльнісний підхід спрямований на розвиток ключових компетентностей майбутніх учителів під час освітнього процесу в закладах вищої освіти, перенесення теоретичних знань на практичне застосування, сприяння формуванню навичок самоосвіти та професійної самореалізації (Бермудес, 2017, с. 30); визначення організаційних засад підготовки майбутніх учителів, спираючись на моделі майбутньої професійної діяльності, спостереження за залученням майбутнього вчителя до різноманітних професійно-педагогічних ситуацій за допомогою засвоєння системи загальних та професійних умінь та навичок (Безлюдна, 2018, с. 32).

При розробці майбутньої педагогічної концепції едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти діяльнісний підхід є одним із основних підходів, що входить до професійно-зорієнтованого компоненту концептуальної моделі досліджуваного процесу. Зазначений підхід дозволяє визначити специфічні ознаки та освітньо-професійні характеристики з конкретного напрямку підготовки майбутніх учителів. Через урахування діяльнісного підходу реалізується ефективна взаємодія як науково-педагогічних працівників між собою, так і зі здобувачами вищої освіти. При застосуванні цього підходу використовуються відповідні технології, методики, форми та засоби, призначені, передусім, для самостійної (позааудиторної), виховної роботи, а отже, і для самоосвіти та саморозвитку.

Найвідомішими електронними платформами є: Moodle, IBM Lotus Learning space, Websoft, Ilias, Eliademi, Hypermethod, Prometheus та E-Studi. Найбільш оптимальною вважається освітня платформа Moodle, що дозволяє об'єднати всіх учасників освітнього процесу в єдину безпечну систему освіти в умовах діджиталізації (Пономарьова, Харківська, Петриченко та ін., 2021, с. 41).

4. Особистісно-зорієнтований підхід. Проаналізуємо доцільність використання особистісно-зорієнтованого підходу при розробці педагогічної концепції едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти.

В. Безлюдна (2018) зазначила, що особистісно-зорієнтований підхід необхідний для розкриття суб'єктності педагогічного процесу взагалі та зокрема під час професійної підготовки

майбутніх учителів, що має на меті висвітлити якості їх професійної підготовки через усвідомлення приналежності до педагогічної галузі (с. 32–33). І. Костікова (2008) у своєму науковому дослідженні зазначила, що під час едукації майбутніх учителів, зокрема і в умовах діджиталізації, відбувається спрямована орієнтація на «особистість як на мету, суб'єкт, результат і головний критерій ефективності й продуктивності підготовки», адже особистість – це носій інтелектуального та культурного світосприйняття, моральності, духовності (с. 80).

На думку М. Савельєва (2018), особистісно-орієнтований підхід повинен першочергово «реалізуватися на рівні особистісної взаємодії учасників едукаційного процесу» (с. 83). Едукація майбутніх учителів повинна бути спрямована на професійне самоствердження та усвідомлення важливості власної майбутньої професійно-педагогічної діяльності.

Особистісно-зорієнтований підхід спрямований на формування цілісних взаємовідносин між учасниками освітнього процесу, на формування індивідуальності, компетентного фахівця, який здатний до «саморозвитку, самореалізації індивідуальних здібностей та формування відповідних компетентностей» (Ульянова, 2016, с. 13). Розкриття внутрішнього потенціалу, гуманістичне спрямування процесу едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти, використання різноманітних форм для самореалізації (творчі проєкти, диференційні завдання, конкурсні роботи, введення вебсторінок, популяризація своїх захоплень, онлайн-курси та вебінари, тренінгові заняття, відвідування культурно-історичних місць (зокрема, онлайн), зустрічі із стейкхолдерами, науково-педагогічні конференції) забезпечує творчий розвиток особистості (Кособуцька, 2006, с. 54).

Проаналізувавши наведені вище приклади використання особистісно-зорієнтованого підходу, з'ясовано, що зазначений підхід є необхідно важливим при розробці майбутньої педагогічної концепції едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти, що дозволить вдосконалити індивідуальні траєкторії едукації майбутніх фахівців, а диверсифіковані освітні програми та освітні компоненти об'єднати за обраними провідними концептуальними напрямками розвитку вищої освіти. При цьому особистісно-зорієнтований підхід передбачає спрямованість едукації майбутніх учителів на формування креативної, всебічно розвиненої особистості майбутнього вчителя, вмотивованого до впровадження інновацій в освітній процес в умовах діджиталізації освіти.

Отже, майбутній учитель повинен «освоїти знання й уміння у сфері застосування цифрових технологій; розвивати свої комунікативні здібності, які базуються на цифрових технологіях; уміти орієнтуватися в професійному цифровому середовищі» (Харківська, 2020, с. 104); опрацьовувати отриману інформацію; забезпечувати власне цифрове середовище як частину глобальної освітньої цифрової мережі; здійснювати самоаналіз, саморозвиток та самоосвіту через цифрові технології, електронні платформи тощо.

Висновок та перспективи дослідження. Отже, на основі аналізу науково-методичної та педагогічної літератури щодо сутності методологічних підходів едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти на конкретному науковому рівні методології висвітлено компетентнісний, фреймовий, діяльнісний, особистісно-зорієнтований підходи. Їх використання забезпечить вирішення поставлених у дослідженні цілей та завдань і дозволить визначити спрямованість дослідження, що будуть необхідними при майбутній розробці педагогічної концепції едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти. З'ясовано, що єдність визначених підходів сприяє підготовці висококваліфікованих, компетентно обізнаних майбутніх учителів, які здатні до застосування своїх знань на практиці, здатні до виокремлення, систематизації та узагальненні інформації, здібних до саморозвитку та самоосвіти через інноваційні цифрові технології та онлайн-ресурси, і найголовніше – готових до впровадження інновацій у свою майбутню діяльність в умовах діджиталізації.

Перспективу дослідження вбачаємо у розробці авторської педагогічної концепції едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти.

Література

Безлюдна В. А. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах України : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 ; 13.00.04 / МОН

- України ; Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. Рівне. 2018. 514 с.
- Бірта Г. О., Бургу Ю. Г. *Методологія і організація наукових досліджень* : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 142 с.
- Гевко І. В. Застосування цифрових інформаційних ресурсів в дистанційному навчанні. *Науковий журнал Хортицької національної академії. Scientific Journal of Khortytsia National Academy.* (Серія: Педагогіка. Соціальна робота) : наук. журн. / [редкол. : В. В. Нечипоренко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : Вид-во комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, 2020. Вип. 1(2). С. 111–119. DOI: <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2020-2-11>
- Зайченко І. В. *Педагогіка: підручник* / 3-тє видання, перероблене та доповнене. Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. 608 с.
- Кононенко О. І., Остренко В. В. *Едукація як основна парадигма реформації освіти в Україні. Розвиток національної педагогічної освіти у подіях і персоналіях: особливості, здобутки та перспективи*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Харків. 2020. С. 183–185.
- Косоубцька Г. П. *Основи педагогічної майстерності*. Рівне : РДГУ, 2006. 356 с.
- Костікова І. І. Сучасні методологічні підходи професійної підготовки вчителя засобами інформаційно-комунікаційних технологій. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2008. № 8. С. 79–83.
- Кочубей А. *Едукація як ефективний засіб цілісності навчально-виховного процесу в технічному ВНЗ. Нова педагогічна думка*. 2013. № 1. 2. С. 32–36.
- Монастирська О., Бобкова О. *Едукація як ефективний засіб цілісності освітнього процесу у закладі фахової передвищої освіти. Розвиток національної педагогічної освіти у подіях і персоналіях: особливості, здобутки та перспективи* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Харків. 2020. С. 254–257.
- Педагогіка вищої школи* : навч. посібник / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін.; за ред. З. Н. Курлянд. 3-тє вид., перероб. і допов. Київ : Знання, 2007. 495 с.
- Пісна Т. М. Використання фрейм-технологій у процесі формування загальноосвітніх компетентностей: зб. матер. IV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (22–23 квітня 2020 р., м. Бердянськ). Бердянськ. 2020. С. 110–111.
- Савельєв М. Г. *Наступність у професійній підготовці майбутніх вчителів технологій в умовах навчально-наукового комплексу «коледж-університет»* : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / МОН України ; Рівненський державний гуманітарний університет. Рівне, 2018. 321 с.
- Саєнко Н. С. *Фреймова організація іншомовної лексики для навчання студентів технічних спеціальностей*. 2014. С. 181–184.
- Тур О. М. *Теоретичні і методичні засади формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців із документознавства та інформаційної діяльності в процесі професійної підготовки* : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / МОН України ; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2019. 511 с.
- Ульянова В. С. *Теоретичні і методичні засади адаптивного управління якістю музичної освіти у вищому педагогічному навчальному закладі* : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.06 / МОН України, Українська інженерно-педагогічна академія. Харків, 2016. 504 с.
- Харківська А. А. *Формування та розвиток цифрової компетентності педагога в системі навчання впродовж життя – вимога часу. Проблеми інженерно-педагогічної освіти* : зб. наук. пр. Харків : УІПА. 2020а. № 66. С. 98–105.
- Харківська А. А. *Підготовка майбутніх педагогів в умовах цифрового освітнього простору закладу вищої освіти. Наукові розробки, передові технології, інновації* : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції. 2020б. С. 195–198.
- Харківська А. А., Мудрик В. І., Школа О. М. *Компетентність як фактор підвищення професійної діяльності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту* : монографія. Харків : ФОП О. В. Бровін, 2020. 185 с.

- Чмиленко Ф. О., Жук Л. П. Посібник до вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень». Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2014. 48 с.
- Шарко В. Д. Фреймовий підхід формування в учнів основних елементів фізичних знань. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія : Педагогічні науки :реалії та перспективи. 2014. Вип. 57. С. 213–226.
- Шипилина Л. А. Методология и методы психолого-педагогических исследований : учебное пособие. Москва, 2011. 204 с.
- Юдин Э. Г. Системный подход и принцип деятельности : методологические проблемы современной науки : монография. Москва : Изд-во «Наука», 1978. 391 с.
- Agibova I. M., Kulikova T. A., Poddubnaya N. A., Fedina O. V. Development of Digital Competence of a Future Teacher in the Context of Informatization and Digitalization of Modern Teacher Education. Conference: IFTE 2020 - VI International Forum on Teacher Education. November 2020. DOI:10.3897/ap.2.e0013.
- Cruz R. N., Sousa M. J., Martins J. M. Digital learning methodologies and tools – a literature review. DIGITAL_LEARNING_METHODOLOGIES_AND_TOOLS_-_A_LITERATURE_REVIEW. Conference: EDULEARN. Barcelona. 2017. URL : <https://www.researchgate.net/publication/318679851>.
- Ponomarova Halyna, Kharkivska Alla, Petrichenko Larisa, Shaparenko Khrystyna, Aleksandrova Oksana, Beskorsa Victoria Distance Education In Ukraine In The Context Of Modern Challenges: An Overview Of Platforms *International Journal of Computer Science & Network Security*. 2021. № 5 p. 39–42.

References

- Agibova, I. M., Kulikova, T. A., Poddubnaya, N. A., Fedina, O. V. (2020). Development of Digital Competence of a Future Teacher in the Context of Informatization and Digitalization of Modern Teacher Education. Conference: IFTE 2020 – VI International Forum on Teacher Education. November <https://doi.org/10.3897/ap.2.e0013> (eng).
- Bezliudna, V. A. (2018). Theory and practice of professional training of future foreign language teachers in higher pedagogical educational institutions of Ukraine: thesis for the degree of the Doctor of Pedagogical Sciences : 13.00.01 ; 13.00.04 / Ministry of Education and Science of Ukraine ; Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University (ukr).
- Birta, H. O. & Burhu Yu. H. (2014). Methodology and organization of scientific research: textbook : Center of educational literature (ukr).
- Chmylenko, F. O. & Zhuk L. P. (2014). Manual for studying the discipline "Methodology and organization of scientific research" : DNU Publishing (ukr).
- Cruz, R. N., Sousa, M. J. & Martins, J. M. (2017). Digital learning methodologies and tools – a literature review. DIGITAL_LEARNING_METHODOLOGIES_AND_TOOLS_-_A_LITERATURE_REVIEW. Conference: EDULEARN. Barcelona. <https://www.researchgate.net/publication/318679851> (eng).
- Hevko, I. V. (2020). Application of digital information resources in distance learning. Scientific Journal of Khortytsia National Academy. (Series: Pedagogy. Social Work) : scientific journal / [editorial board : V. Nechyporenko (chief editor) and others] : Publishing house of the Municipal Institution of Higher Education Khortytsia National Educational and Rehabilitation Academy of Zaporizhzhia Regional Council, Iss. 1(2). 111–119. <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2020-2-11> (ukr).
- Judin, Je. G. (1978). System approach and principle of activity: methodological problems of modern science : monograph. : Publishing house «Nauka» (rus).
- Kharkivska, A. A. (2020). Formation and development of digital competence of a teacher in the system of lifelong learning as a requirement of time. *Problems of engineering and pedagogical education* : collection of scientific papers. Kharkiv: UIPA. № 66. 98–105. (ukr)
- Kharkivska, A. A. (2020). Training of future teachers in the digital educational space of higher education. *Scientific developments, advanced technologies, innovations* : proceedings of VI International scientific and practical conference. 195–198 (ukr).

- Kharkivska, A. A., Mudryk, V. I. & Shkola, O. M. (2020). Competence as a factor in improving the professional activities of future specialists in physical culture and sports : monograph. : Entrepreneur O. V. Brovin (ukr).
- Kochubei A. (2013). Education as an effective means of the integrity of educational process in technical universities. *New pedagogical thought*. № 1.2. 32–36 (ukr).
- Kononenko, O. I. & Ostrenko, V. V. (2020). Education as the main paradigm of education reform in Ukraine. *Development of national pedagogical education in events and personalities: features, achievements and prospects* : proceedings of the all-Ukrainian scientific and practical conference. 183–185 (ukr).
- Kosobutska, H. P. (2006). Fundamentals of pedagogical skills : RDHU (ukr).
- Kostikova I. I. (2008). Modern methodological approaches to teacher training by means of information and communication technologies. *Pedagogy, psychology and medical and biological problems of physical education and sports*. № 8. 79–83 (ukr).
- Kurliand, Z. N., Khmeliuk, R. I. & Semenova, A. V. (2007). Higher school pedagogy : textbook : Znannia (ukr).
- Monastyrskaya O. & Bobkova O. (2020). Education as an effective means of the integrity of the educational process in the institution of professional higher education. *Development of national pedagogical education in events and personalities: features, achievements and prospects*: proceedings of the all-Ukrainian scientific and practical conference. 254–257 (ukr).
- Pisna, T. M. (2020). The use of frame technologies in the process of forming general educational competencies: proceedings of IV International scientific and practical Internet conference (22–23 April 2020, Berdiansk). 110–111 (ukr).
- Ponomarova H., Kharkivska A., Petrichenko L., Shaparenko K., Aleksandrova O., Beskorsa V. (2021). Distance Education In Ukraine In The Context Of Modern Challenges: An Overview Of Platforms *International Journal of Computer Science & Network Security*. № 5 39–42. (eng)
- Saienko, N. S. (2014). Frame organization of foreign language vocabulary for teaching students of technical specialties. 181–184 (ukr).
- Saveliev, M. H. (2018). Continuity in the professional training of future teachers of technology in the educational and scientific complex "College-University" : thesis for the degree of the Candidate of Pedagogical Sciences : 13.00.04 / Ministry of Education and Science of Ukraine ; Rivne State University of Humanities. (ukr).
- Sharko, V. D. (2014). Frame approach to the formation of students' basic elements of physical knowledge. *Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series : Pedagogical sciences : realities and perspectives*. Issue 57. 213–226 (ukr).
- Shipilina, L. A. (2011). Methodology and methods of psychological and pedagogical research (rus).
- Tur, O. M. (2019). Theoretical and methodological principles of forming communicative competence of future specialists in document science and information activities in the process of professional training : thesis for the degree of the Doctor of Pedagogical Sciences : 13.00.04 / Ministry of Education and Science of Ukraine ; Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University (ukr).
- Ulianova, V. S. (2016). Theoretical and methodological principles of adaptive quality management of music education in higher pedagogical educational institution : thesis for the degree of the Doctor of Pedagogical Sciences : 13.00.06 / Ministry of Education and Science of Ukraine, Ukrainian Engineering Pedagogics Academy (ukr).
- Zaichenko, I. V. (2016). Pedagogy: textbook / 3rd edition, reworked and expanded : Publishing House Lira-K (ukr).

METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE STUDY OF THE PEDAGOGICAL CONCEPT OF EDUCATION OF FUTURE TEACHERS IN THE CONDITIONS OF DIGITALIZATION OF EDUCATION

Alona Prokopenko, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Assistant Professor at the Department of Informatics, Municipal Establishment «Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy» of Kharkiv Regional Council, Kharkiv, Ukraine, e-mail : prokopenko.hgpa@gmail.com

The article analyzes the scientific and pedagogical publications and highlights the methodological approaches to the study of education of future teachers in the context of its digitalization. The author's understanding of the concept "research methodology in the context of digitalization of education" is highlighted. The following specific scientific approaches are defined: competence, frame, activity, personality-oriented. The specific scientific level of methodology directs the researcher to appeal to the generally accepted concepts of outstanding scientists in the field of the researched issue. Competence approach may help future teachers to navigate in interconnected and interdependent areas of their activity; will contribute to the effective and high-quality performance of professional duties. Frame approach provides the formation of skills to structure and organize information in the form of tables, diagrams, chains, etc., in particular with the help of innovation platforms. Activity approach is one of the main approaches, which is a part of the professionally-oriented component of the conceptual model of research process, the effective interaction of all participants in the educational process. Application of this approach involves using appropriate technologies, methods, forms and tools, designed primarily for independent (extracurricular), educational work, and thus for self-education and self-development. The personality-oriented approach assumes the orientation of education of future teachers on formation of creative, comprehensively developed personality of future teachers who are motivated to introduce innovations in their educational process in the conditions of digitalization of education. It was found out that in order to create a pedagogical concept of education of future teachers in the context of digitalization of education, it is necessary to take into account the unity of these specific scientific approaches. After all, during the education of future teachers in the conditions of digitalization it is necessary to develop general and professional competencies, develop skills to systematize information, improve skills of transferring theoretical knowledge into practice, taking into account the needs of self-development and self-improvement, ability to work with innovative technologies, electronic platforms, online services etc. We see the prospect of research in the development of the author's pedagogical concept of education of future teachers in the context of digitalization of education.

Keywords: methodology, methodological approaches, specific scientific approach, future teacher, digitalization of education.

Стаття надійшла до редакції / Received 29.11.2021

Прийнята до друку / Accepted 15.12.2021

Унікальність тексту 97 % (Unicheck ID1010434624)

© Прокопенко Альона Олександрівна, 2021.